

ÖĞÜZ HAKSEVER

“Haber merkezlerinin
en önemli sorunu spotlar”

RÖPORTAJ

TRTakademi: *Siz Oğuz Haksever olarak bir vatandaş, yayıncı ve baba olarak 15 Temmuz gecesini yaşadınız. Yayınlarınızı herhâlde yaşamınıza yön veren bu rollerinizi göz önünde tutarak yaptınız.*

Oğuz HAKSEVER: Ben hepsini bir arada tutamadım. Ben ikisini bir arada tuttum, birini yapmadım.

TRTakademi: *Hangisi?*

Oğuz HAKSEVER: Anlatayım. Şimdi söylediniz; birincisi vatandaş, ikincisi yayıncı ve üçüncüsü bir aile mensubu. Yani baba... Bu üçüncüsü pek ortalarda yoktu. Şimdi bu tür olağanüstü durumlarda; bunu ben daha önce hem Körfez Savaşı'nı izlediğimde hem de son Balkan savaşını yani Yugoslavya'nın parçalanmasına giden savaşı izlediğimde –ki her ikisinde de TRT'deydim– bir şeyin farkına vardım. Daha sonra bunu pek çok meslektaşım da herhalde yaşamıştır. Yani savaşlarda da muhabirlik yaptım. Unutuyorsunuz bu üçüncü faktörü. Bu gibi olağanüstü dönemlerde “Ailem ne olacak, oğlum ne olacak, çocuklarım ne olacak,” düşünceyle galiba sağlıklı yayın yapamayabilirsiniz ve sizin başınıza da bir şey gelebilir. Gelirse bundan tabii ki aileniz hem üzülecektir hem de zarar görecektir. Onu düşünürseniz bu sefer işinize konsantre olamazsınız. Bir de mesleğin bize zerk ettiği bir virüs var. Yani böyle olağanüstü; haberin aktığı, yağdığı zamanlarda tamamen mesleğinize konsantre oluyorsunuz. Tamamen, her şeyi unutuyorsunuz. Anlatabiliyor muyum? Darbe akşamı vatandaş Oğuz Haksever'i giderken şöyle yaşadım: Haberi aldım evden, bindim arabaya, hızla geliyorum buraya NTV'ye... Bir... 1960 darbesinde üç yaşındaydım. Ailem tabii ki bundan etkilendi. Yıllarca annemden o günleri dinledim. Ama 71 muhtırasını ve 80 darbesini, ardından 28 Şubat ortamını yaşadım. 1971'de ailemin üyeleri arandı, evimiz arandı, askerler postalarıyla girdiler, baktılar, ev darmaduman edildi vs. Çünkü ağabeyim zamanında, 68 döneminde ODTÜ Öğrenci Birliği Başkanıydı. 71'de baya sıkıntı yaşadık ailecek. Ardından 12 Eylül geldi. 12 Eylül'de TRT'deydim ben zaten. İzindeydik, hemen tatili kesip döndük. Ondan sonra da 12 Eylül sürecini yaşadık. Dayım tutuklandı. İdamla yargılandı. 4 buçuk yıl hapis yattı. Sonra beraat etti. Üç... Bu kez bir özel yayın kuruluşundaydım, ATV'deydim, 28 Şubat'ı yaşadık. Demokrasinin normal süreciyle işbaşına gelen bir hükümetin allem kalem iktidardan uzaklaştırılmasını, bu anormal duruma meslektaşlarımızın için için yol açtığını alkış tuttuğunu bunlara karşı çıkararak izledim. Dolayısıyla o tecrübelerin içinden süzülüp gelmiş, onların içerisinden geçerken epey de duygusal olarak, ilkesel olarak zedelenmiş, o elekten geçerken orası burası örselenmiş bir yayıncıyım, bir haberciyim aynı zamanda. Vatandaş olarak o akşam işe, yayına böyle geldim. Yayıncı olarak yolda giderken, “ben ne diyeceğim bu akşam” diye düşündüm. Darbe oluyor. Kesin.

Çünkü bizde Başbakan'ın sözleri var, bir kalkışma var, Boğaziçi'nde Köprü'de –şimdi 15 Temmuz Şehitler Köprüsü– orada tanklar var, tamam. Şüpheye yer yoktu. “Ben ne diyeceğim, ne yapacağım?” diye yolda düşündüm. O dediğim, anlattığım süreçten gelen mesaj bana dedi ki: “Tam anlamıyla her şeyinle karşısında olacaksınız.” Ben de öyle yayın yaptım.

Şimdi bunun enteresan yanı, sonradan, Hasan Bülent Bey –Hasan Bülent Kahraman– beni aradı, bana o akşam yaşadığının anahtarını elime verdi. Dedi ki: “Ya, Üstad (böyle konuşuruz aramızda) insan bir şeye karar verince gerisi çok kolay oluyor değil mi?” Aynen benim yaşadığım oydu. Yolda direksiyondayım, “Ben ne diyeceğim?” Bütün yaşadıklarımı hatırladım. Yani o akşam yaşadığım buydu. Biraz da yansımişti anladığım kadarıyla hâlime, tavrıma, yüzüme, sözlerime. Bilmiyorum, tam hatırlamıyorum yani. Bir tek hatırladığım; üç gün boyunca şu elim ağrıdı. Masaya vurmuşum... O kadar sert bir vuruş olmuş... Ses yayına da çıkmış...

TRTakademi: *O gün Başbakan Binali Yıldırım ilk size bağlandı. Devlet erkânından ilk açıklama oradan geldi. Bunun bir kalkışma, emir komuta zinciri dışında bir kalkışma olduğu şeklinde.*

Oğuz HAKSEVER: Ben ekranda değildim daha o zaman.

TRTakademi: *Sonra eski Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül, eski Başbakanımız Ahmet Davutoğlu, sonra Kemal Kılıçdaroğlu yayına çıktılar. Bunları planlarken, bir spontane gelişme mi oldu? Yoksa bu planlanan, kurgulanan yani editoryal bir kararlar mı oldu? O anda nasıl bir stratejiniz vardı?*

Oğuz HAKSEVER: Editoryal karar tabi. Doğrudan haber merkezinde ve stüdyoda süreç içinde kararlaştırıldı ve bir de olağanüstü bir yayın... Bunun arası falan yok. Öyle enteresan bir durum ki, bir şey istesem, bir şey talep etme durumunda olsam dahi sesiniz daima açık. Yani rejiden bir şey talep edemiyorum ama muhalefetten bir şey talep edebiliyorum. Yayında söylüyorum. Bir an evvel bir şey söylemeleri lazım, yazılı açıklamalar yetmiyor. Ekranlara gelmeliiler, açıklama yapmalılar. Yaşanan süreç çok riskli bir şey ve o yüzden de editoryal süzgeç de olmalı. Yani olmadık birisi pat diye yayına bağlanabilir. Çünkü son dakika yayını dediğimiz bir klişemiz var, öyle bir yayın yani. Durmak yok, ara vermek yok bazen bilgi adına hiçbir şey yok, ne yapacaksınız? Burada sizi en çok besleyen bağlantılar, muhabir arkadaşların bağlantıları, canlı yayın konukları. Standart ya da bildik son dakika yayınlarında her yayın kuruluşunun elinde bir konuk portföyü vardır, bellidir. Onların konuk koordinatörleri de vardır. Burada ne yapacaksınız? Tamam o portföy var ama o portföye bazen bu ortamda ulaşamıyorsunuz. Ama onun dışında, başka birileri olmalı. Ama öyle bir ortam ki birileri darbe yapıyor ve kimin

ne olduğu da belli değil, dolayısıyla editoryal süzgeç gerekiyor. Hatta arayanlar oluyor, ben yayına çıkmak istiyorum diye. Siz tamam bağla deseniz, orada bir laf etse pek çok şeyi sarsacak sallayacak, ne olacak hâlimiz? Dolayısıyla çok ciddi bir editoryal süzgeçten geçti o yayın. Bir arkadaşımız sadece bununla meşguldü. Bizim yayınınımızın ilginç yanlarından birisi, generallerin bize bağlanması. Bir tanesi sonradan, yani darbeye karşı sözler sarf etmesine rağmen, 2. Ordu Komutanı... Hâlâ tutuklu. Ama diğerlerinde öyle bir şey olmadı. Hatta darbe gecesinin öne çıkan isimlerinden, Özel Kuvvetler Komutanı da bize bağlandı. Ama şimdi düşünabiliyor musunuz? Daha önce gündeme gelmemiş isimler bunlar. Medya çoğunu doğrudan tanımayabilir, bilemeyebilir, bu yüzden bir editör onlarla bir ön görüşme yapıp biraz nabız yoklayıp bize öyle bağladı. Yani hani konumuz olağanüstü yayıncılık, hakikaten öyle, burada çok çok dikkatli olmamız gereken şeyler var. Ha orada kaçan olursa, bir şey olursa o zaman iş bize düşüyor. Biraz kontr bir şeylerle, laflarla, falan filanla “Teşekkür ederiz,” “güle güle,” deriz. Ben onu yaşadım zamanında başka şeylerde ama öyle bir konuya da tedbirliydik yani.

TRTakademi: *Olağanüstü dönemlerde oluşan bilgi kirliliği problemi vardır, bunlar bazı spekülasyonlara sebep olur, 15 Temmuz gecesi de oldu. Bu gibi durumlarda bilgi kirliliğini önlemek için NTV olarak siz neler yapıyorsunuz, ne gibi kriterleriniz var?*

Oğuz HAKSEVER: Bütün dünyada doğrulama kriterleri vardır.

TRTakademi: *O gün mesela doğrulama imkânı olmayan birçok şey vardı. Beklemek zorunda kaldığımız.*

Oğuz HAKSEVER: Pek de olmadı! Çok hızlı gelişti her şey. Çünkü artık doğrulama dediğimiz ilkeyi yerine getirmek çok zor olmuyor, müthiş bir iletişim ortamında yaşıyorsunuz, bir medya ortamında. Bir tane medium yok; radyo, televizyon, sosyal medya işte şu bu. Bunların içerisinde en tehlikelisi sosyal medya. Ama orada da mesela işte Cumhurbaşkanı'nın sosyal medya hesabı var, taklit edilemez vs. veya Cumhurbaşkanı'nın çok yakınındaki isimlerin sosyal medyada hesapları var. Dolayısıyla artık o kadar zor değil doğrulama denilen şey. Yeter ki bir tecrübe, bir birikim olsun (yani bir süzgeç). Ben bunu şuna benzetirim –mesleğimde kendim de yaşarım bunu– bilgisayarda bir programda bir şey yaparsınız “ok” düğmesine basarsınız, “emin misin?” diye sorar. Bunu ben içime yerleştirdiğim bir software gibi taşıyorum.

“Bir şey diyeceğim, emin miyim?” “Bu dediğimin önü arkası ne olabilir?”

Bunu çok sık içselleştirirseniz bu otomatikleşiyor. Öyle bir yanı var anladığım kadarıyla, yaşadığım için söylüyorum. Bir check sistemi oluşuyor zamanla ama de-

diğim gibi birçok medium var, onlar aracılığıyla doğruluyorsunuz. Bir de görüntü yağıyor ve görsel olarak pek çok şeyi görüyorsunuz. Onun dışında ilkeleriniz var. Bu ülkede bir anayasa var, cumhurbaşkanınız, başbakanınız, siyasi liderler var. Bunlarla ilgili birtakım bir şeyler gelirse orada bir dur, bir doğrulayalım, öyle bir refleksimiz var. Bütün bunların dışında bizim için bir başka zorluk da bağlantı yaptığımız kişilerdir. Kimdir, nedir, neyin nesidir çünkü müthiş puslu bir ortam var. İkincisi, bu çağda televizyon haber merkezlerinin en önemli sorunu spotlar. Spotlarda düzgün olabilmek, net olabilmek ve en ufak hata yapmamanız gerekiyor. Çünkü söylenenlerden ziyade onlar daha fazla izleniyor. Yani evlerde televizyon haberi izlerken hâliyle aile ortamında sohbet ediyoruz, o arada bir haber bülteni yayınlanıyor, kafayı çevirip alt yazıya bakarsın, öyle bir imkân var çünkü. Ama orada bazen el kayabiliyor, bir yanlış ifade pat diye girebiliyor. Bu ciddi bir sorun, bu iş çıktığından beri bu sorunu yaşıyoruz. Yani bir haber merkezi olarak bizim en çok dikkat ettiğimiz hassas olduğumuz işlerden biri de bu.

TRTakademi: *Peki o geceye siz kavramsal anlamda nasıl yaklaşıyorsunuz? Bu bir darbe kalkışması mıydı? Uluslararası güçlerin de içinde olduğu bir işgal girişimi miydi? Yoksa bir terör örgütünün silahlı operasyonu, silahlı saldırısı mıydı?*

Oğuz HAKSEVER: Valla öylesine enteresan bir şey ki bu, yani tanımlamak şöyle zor; altında bu âlemde Türkiye'nin de içinde bulunduğu veya Türkiye demokrasisinin geçirdiği maceraların kökünü besleyen veya maceranın ağacını besleyen bütün kökler buna gelmiş dayanmış. Bir vesayet var mı? Var. Laiklik konusundaki anlayış var mı? Var. Dinin suiistimal edilmesi var. Toplumun duygularının istismar edilmesi var. Hem de sosyolojik birtakım konular var. İnanılması güç bir şey, yani bir dinî motifle bir lider, arkasında ordudan bir kesim ve darbe. Nerede olmuş böyle bir şey? Olmadı yani...

TRTakademi: *İran örneği?*

Oğuz HAKSEVER: İran'daki bir halk darbesi, devrimdi. İran'da devrimdi, darbeyi yaptılar öyle geldi dinî lider. Bu çok farklı bir şey, ben işkilleniyorum ama net bir açıklamam yok. Bunun, Türkiye'deki yönetimi değiştirip bir kukla devlet hâline getirme anlayışı veya amacından işkilleniyorum. Çok net bir şey yok bende ama benim işkillenmemi besleyen bazı şeyler de var. Yani Batı medyasının yaklaşımı gibi. Bu iş oldu bitti havasındaydılar. Ben o akşam önümde bilgisayar olduğu için bir yandan yayın yaparken bir yandan da bildiğim ana damardaki yabancı yayın kuruluşlarının internet sitelerini açtım. Öfkelenim ya! Çok öfkelenim. Ciddi hayal kırıklığına uğradım, bu nasıl olur diye. Tipik bir örnek BBC o gece, ordu darbe yaptı ve yönetime el koydu biçiminde veya Coup, Darbe kelimesini kullanıyor. Alt-

ta bir tane kutucuk içerisinde bu haber, saatlerce kaldı. Yukarıda darbe haberi, aşağısında darbenin haberinin altında “Erdogan ruthless president” yazıyor. Çok sinirlendim. Yani mazur gösterme arayışı var. Bir askerî darbeyi, demokrasiye yakışmayan bir şeyi mazur göstermek için, böyle bir başlık koymuşlar. Tıklyorsun, açyorsun, ne var? “Acımasız başkan” öyle diyor. Onu besleyecek bir şey var mı? Yok. Tamam, iç politikada tartıştığımız birtakım konuların oraya nasıl yansıdığı biliniyor. Ama saatlerce kaldı. Eve gittim yayınımız bitti, ertesi gün saat 11:00’de o başlık hâlâ oradaydı.

TRTakademi: *Bunu biz de konuşmak istiyorduk; o gece Türkiye’de olduğu gibi, uluslararası bir bekleme problemi yaşandı. Ya darbe başarılı olursa düşüncesi, geç gelen açıklamalar, iki tarafa da yarayacak böyle genelgeçer ifadelerle yapılan açıklamalar. Çok geç gelen, seçilmiş hükümetten yanayız açıklamaları gibi. Burada uluslararası medya da çok kötü imtihan verdi. Bunu neyle izah edebilirsiniz?*

Oğuz HAKSEVER: Bir de şu var. Bunu biz yaşadığımız için fark ettik diye düşünmeye başladım. Dünyanın başka yerlerinde de bu tür olaylar oluyor, darbeler oluyor. Oralarda bu Batı medyasının nasıl bir duruş sergilediğini çok fazla incelememiştik. Böyle bir gözle bakmamıştık. Ama oralarda da farklı değildi ki zaten. Orada da değişen bir şey yok. Yani sadece Türkiye’ye karşı değil, işlerine geliyorsa bir ülkedeki darbe, ona ufak ufak destek veriyorlar, çaktırmadan güya! Hani çakallık yapma gibi, biz anlıyoruz tabi bazı şeyleri. Bizim yayın haber dilinde de vardır, “iddia etti” demek başkadır, birinin bir savını veya sözünü ortaya koyarken “belirtti” demek gibi, bunların anlamları farklıdır. Bize öğretmişlerdi TRT’de, öyledir hakikaten. Katılıyorsan “belirtti” diyeceksin, katılmıyorsan “iddia etti, ileri sürdü” falan diyeceksin. Dolayısıyla biz yaşadığımız için benim yaşadığımı nasıl veriyorlar diye dikkatlice baktık. Ama sonradan ben hafızamı yokladığımda evet, Afrika’da bir ülkede darbe olduğunda Britanya basını ne diyor? Amerikan basını ne diyor? diye hatırlamaya başladık, daha yakını var, Mısır’da bir darbe oldu, nasıl davrandılar? İşlerine nasıl geliyorsa öyle! Aynen Türkiye’de olduğu gibi bir adam geldi, general, hem de ordunun başındaki general geldi darbe yaptı, cumhurbaşkanı seçildi. Bizde de öyle olmadı mı?

TRTakademi: *Peki olağanüstü dönemlerde yayıncılığı konuşmak açısından, önce özel, sonra genel bir soru soralım. B planı yayıncılık açısından herhangi bir olağanüstü durumda mesela Oğuz Haksever’in ya da Doğuş Yayın Grubunun bir B planı var mı? NTV’ye herhangi bir baskın, deprem, afet olursa alternatif bir yayın planı var mı? Bu konu da mesela, yayıncılıkta eğitim veriliyor mu? Verilmeli mi?*

Oğuz HAKSEVER: Adım adım gidelim. Bir, B planı başka bir yerde var mı? Duydunuz mu? Bir evet yanıtı aldınız mı şimdiye kadar?

TRTakademi: *Hayır.*

Oğuz HAKSEVER: Bizde de yok.

TRTakademi: *Erdoğan Aktaş “sosyal medyadan sürdürmeyi düşünüyordum işe giderken” dedi.*

Oğuz HAKSEVER: Haa! İşin o yanı ayrı. Onu kastediyorsanız elbette var. Benim mesela aklımdan geçen, darbeyi yaparlar da beni alıp bir yerlere götürmezlerse bir yolunu bulursam, işte bir aküyle bilmem nereden telefon üzerinden, sosyal medya üzerinden ve amatör bir radyo ile yayın yaparız diye düşünüyordum. Benim aklımdan geçen de oydu. Benim kişisel B planım da buydu. Hani dağa çıkıp bir yerden radyo yayını yaparım diye düşünüyordum.

TRTakademi: *Ekran olarak mesela NTV eğer o gün yayın yapamaz hâle gelseydi alternatif bir planı var mıydı? Mesela, başka bir yerden yayını sürdürmek gibi...*

Oğuz HAKSEVER: O anlık oluyor, yok. Mesela CNN TÜRK baskına uğradı ne oldu? Herhangi bir planları yoktu. Yani boş stüdyoyu verdiler. Ankara sürdürebilir miydi? Bilmiyorum neden o yola başvurmadılar? Evet, çok ciddi bir sorun bu. Önemli bir konuya değindiniz. Sadece darbe akla gelmez zaten, direk düşünülmez herhâlde... Ama hakikaten deprem, afet gibi durumlarda böylesine kriz planları yok televizyonların. Kesinlikle olmalı ama yok. Hep kervan yolda düzülüyor, bu ciddi bir sorun.

TRTakademi: *Bunu şuraya mı bağlamak lazım acaba, mesela özel televizyonların darbe tecrübesi yok Türkiye’de. 28 Şubat’ı postmodern bir darbe sayarsak, bunun dışında özel televizyonların silahlı bir darbe veya darbe girişimi tecrübesi yok. Anlaşılan böyle olursa ne yaparız sorusuna karşılık henüz bir hazırlık yapılmamış. Ama bundan sonrası için böyle bir hazırlık herhâlde düşünülür?*

Oğuz HAKSEVER: Darbe için gene olur mu? Bilmiyorum. Tabi bu tuhaf bir ikilem yani, ne darbesi kardeşim ya? Bunun hazırlığını mı yapacağız? Bundan dört ay önce böyle bir şey düşünsek akla gelir miydi? Aslında kriz, dediğimiz şey kriz yayını. Nasıl diyeyim çok disiplinli oturup toplantısı yapılmış bir şey yok. Fakat şöyle şeyler var, mesela hepimizin içinde üye olduğu WhatsApp’ta bir Haber Merkezi grubu var. Bir şey olduğu zaman oradan anında çok çabuk haberleşebiliyoruz. Niye? Telefonu uzun boylu çevirip konuşmaya gerek yok ve herkes haberleşiyor. Herkes sahaya dağıldığında anlık bilgiyi haber merkezine ulaştırabilmek için. Çünkü sahadaki telefon açacak, editörü bulacak, benim önümde şöyle bir son dakika var diyecek, editör gidecek rejeye koşacak, “son dakika yayını yapıyoruz kesiyoruz” falan diyecek ona gerek yok, onun üzerinde yazılanı genel yayın yönetmeni de görüyor rejideki teknik ekip de.

TRTakademi: *15 Temmuz gecesi dijital medya üzerinden çok önemli bir yayıncılık örneği verildi. Hatta WhatsApp gibi bir mobil uygulama üzerinden planlanan darbe başka bir mobil uygulama olan FaceTime gibi bir canlı yayın kanalı üzerinden kırılmış oldu. Bu anlamda dijital medya yavaş yavaş yayıncılıkta hâkimiyetini oluşturur mu? Yayıncılıkta dijital medya önemli ama hâlâ medyanın otoyolu konvansiyonel yayın kanalları. Neden?*

Oğuz HAKSEVER: Şimdi şöyle: Birincisi dijital medya çıktığında konvansiyonel yayıncılık artık yavaş yavaş bir yere, geriye çekilecek diye düşünmekteydim. Ama dijital medya o kadar çok kişiye açık bir alan ki, bu konuda sektörün elemediği, sektörün eritmediği, ilkel olarak evrensel faziletleri yüklediği insan sayısı o kadar çok ki, dolayısıyla onlar cılızını çıkardılar. Mesleği ya da dijital medya üzerindeki haberciliği, çok zedelediler. Mesela Citizen Journalism'den çok umutluydum. Olmadı, tutmadı, tuttu gibi görünüyor ama bence kötüye gidiyor. Yani internet haber portallarına bakın. Çok, böyle ciddi kanser gibi rahatsızlıklar var. Bir zihinsel tembellik, bir klişeleşme... Yani bir şeyi öğrenmişler “spotta başlıkta aman ha olayla ilgili bilgi verme, tıklasın, üstelik de tıkladıkça tıklasın.” Yani kuyuya sokuyorlar, insanların haber alma özgürlüğüyle alay ediyorlar. Çok sinirleniyorum. “Bakın nerede oldu?” Veya fotoğraf koyuyor, fotoğraf hakikaten konur değil mi? Bir olayın fotoğrafı orada. Ve bir haberde en önemli unsur nedir? Fotoğrafın, haberin odağında kim varsa odur. Öyle değil mi? Onu blur ediyorlar. Bu nasıl haberciliktir? Ben anlamış değilim. Berbat... Çok üzülüyorum. Bir bu... İki, kopyala yapıştır... Herkes birbirinin aynısı haberi vermeye başladı. Birbirlerinden kopyalıyorlar, haberlerine yapıyorlar. Dolayısıyla kötüye gidiyor. Yani iyiye gitmiyor. Son zamanlarda, bakıyorum ana akım, ya eğitilmiş ya sektörün içerisinde, mesleğin içerisinde pişmiş insanlardan oluşuyor ve sektörün elediği insanlardan oluşuyor. Ana akım, yani konvansiyonel medya... Dolayısıyla bunlar kendi konvansiyonel araçlarını ayakta tutuyorlar. Misal mi? Gazete, tamam ben kâğıttan gazete okumuyorum ama şu görüşteyim; Gazete güzel... Gazete hâlâ iyi... haberi yerinde iyi, güzel veriyor. Yani nasıl söyleyeyim, bir mizanpajı var, bir görsel anlayışı var. Hâlâ oralarda oturup güzel manşet, başlık çıkarmak için kafa patlatan yetenekli insanlar var. Hâlâ bir redaktörleri var. Dolayısıyla ana akım konvansiyonel medya, dijitalin birdenbire belki paldır küldür gelmesi nedeniyle yerinden olmuyor, yerinde duruyor ve galiba da duracak. Çünkü bu yeni medya öylesine bir zemin, alan ki herkes burada. Dolayısıyla ana akım, eskisi, duracak yerinde. Ama dediniz ki burada bir paradoks yok mu? Bir çelişki yok mu? Tamam sosyal medyada çok şey oldu. Bir, herkes FaceTime'a sosyal medya diyor, ama değil o da bir iletişim aracı. İki, onu kullanana bakacaksınız. O neredeydi? Ana akım medyadaydı. Anlatabiliyor muyum? O akıl etti veya yanındaki biri veya kızı bilemiyorum. Hande anlatıyor bu şeyleri. O akıl

etti. Orada amacı neydi? İşte o yetişmişlikten o süzölmüşlükten gelen bir anlayış, Cumhurbaşkanı'na ulaşmamız lazım demişti. O nerede diye sordu.

TRTakademi: *Yayıncılık açısından baktığımızda, dijital kanallardan yayıncılık yapan bilgi denetimi, bilgi kirliliği sorunu, denetim mekanizması işlemiyor, denetim mekanizması işlemeyen bir yayıncılık anlayışıyla nasıl mücadele edeceğiz? Siz NTV olarak sosyal medya ya da dijital medyalardan gelen haberleri yayınlamak ya da onlardan yola çıkarak haber yapmak konusunda neler yapıyorsunuz?*

Oğuz HAKSEVER: Valla belirli yerlerde, mesela kurumsal değil de haber merkezinin hizmetinde olan belirli sosyal medya hesapları var. Yaklaşık 500 kişilik bir liste bu, onlar bir haber kaynağı olarak zaten hepimizde var, duruyor. Hatta şimdi yeni bir operasyon sistemi kuruyoruz, o da bir haber kaynağı olarak bundan daha iyi olacak. İşte cumhurbaşkanından başlıyor, bakanlıklar, muhalefet liderleri, milletvekilleri falan bir sürü bunlardan oluşan 500 kişilik portföy. Bunu kendi sistemimize de koyacağız ki, onu da haber kaynağı olarak biz yayındayken pat diye görebilelim. Şimdi ben mesela kişisel olarak sosyal medyada yokum. Kullanmıyorum, beğenmedim ben. Üstelikte onun aracılığıyla üstüme geldiler, bana bel altı vurdular, yani linç edildim sosyal medyada. Gezi olayları sırasında yapmadığım şeyleri, söylemediğim sözleri üstüme yıktılar. Sonra bakıyorum ki Samanyolu'ndan bilmem ne, o çevrelerden geliyormuş o çıkışlar.

TRTakademi: *12 Eylül'de Başbakanlık muhabiriydiniz. 28 Şubat'ta ATV'deydiniz bunu yaşadınız, 15 Temmuz'da gene yaşadığınız olağanüstü bir durum var. Önceki darbe ve muhtıralara oranla medyamız burada demokratik açıdan çok önemli bir sınav verdi. Daha öncekilerden farkı neydi, yani daha önce medya darbeler karşısında nasıl bir refleks gösteriyordu? Şimdi ne değişti?*

Oğuz HAKSEVER: Bu çok önemli bir soru ve çok önemli bir konu. Muazzam bir kırılma vardı tavır açısından, çünkü öncekilerde medya ya uyum sağlıyordu, ya da tam tersine bir de kışkırtıyordu, olmayacak şeyleri yapıyordu. Yalnız şu var: Ne yapılabilir? Diyelim ki başardılar. Gelecek buraya adam silahıyla girecek. Elimde silah yayını devam ettireceğim diyecek hâlim yok. Yani, gelip teslim alacaktı burayı. Oturacaktı birisi, gözünüzün önüne getirin özel medyada neler olacaktı? Birisi haber merkezinde hepimizin başına birer subay koyacaktı. Ya da onlardan biri oturacaktı, bütün haberlere bakacaktı. 12 Eylül'de bilmem bilir misiniz? Bak-tınız mı? Bunun çok güzel bir sistemi vardı. TRT'ye önce emekli bir paşa atadılar. Ardından Deniz Kuvvetlerinden bir amiral, bütün TRT işine ve medya işine bakan karargâhın başında olan bir adam vardı...Aynı düzeni kuracaklardı. Açıklamalar oradan, haberler dikkatle izleniyor, ne kaçak var, ne var ne yok, haber merkez-

lerine onlardan birini getirip koyacaklardı. O uzaktan bakacaktı, bir de haberlere bakacaktı. Sıkıyönetim bildirimleri yayınlacaklardı, onlara uygun mu, değil mi? Bir şey var mı, bir kaçak var mı? Bir süre sonra bazı lafların kullanılması yasaklanacak, bazı sözlerin kullanılması zorlanacaktı vesaire. Bunlar olduğunda ne olacaktı? Bir şey yapabilecek miydi medya? Gene uyum sağlamış görünecekti. Ama burada başlangıçta bu iş doğru değil olmaz diye başlayan bir süreç çorap söküğü gibi herkes birbirine baktığı için büyüdü. O gece medya birbirine bakarak cesaret aldı. Medya kendinden güven aldı bana göre. Toplumda karşılığı yoksa ne yapabilirsin ki medya olarak. Yapabileceğin bir şey yok. O zaman yapacağın şu var. O yayından sonra başarsalardı, ne olacaktı? Ben size söyleyeyim, hepimizi, tüm medyayı içeri atacaklardı. Samanyolu'ndan bilmem nereden, oradan buradan onlardan olan kimler varsa gelecek buralara atanacaktı. Fazla bir şey yapılamazdı buna karşı. Ha ne olurdu? İçeri atılmayanlar da çalışmıyorum deyip kaçıp bir yerlere gidecekti. Ondan sonra da için için, yavaş yavaş direniş yurt içinden yurt dışından başlayacaktı. Artık eskisi gibi değil, biraz daha tutkulu bir medya personel profili de var. Tutkulu yani çok ciddi bir şekilde demokrasiyi vesaireyi savunan bir medya personeli profili de var. Ne olacaktı? Onlar içten içe, sağdan soldan bir çeşit direnişe katılma niteliğindeki yayınlar yapacaklardı. Bu ülkede olacaktı. Yurt dışı var, ne bileyim belki Katar'a gideceklerdi, belki darbe öncesi ülkeyi yönetenlerle iyi ilişkileri olan başka ülkelere gidecekler, oralardan yayın yapacaklardı. Halk gizli gizli onları izleyecekti, çanak antenler oralara çevrilecekti falan. Yani projeksiyon çok geniş ama darbe başarılı olsaydı medya istemese de gene uyum sağlamış görünecekti herhâlde. Çıkamayız bunun içinden.

TRTakademi: *Demokratik tavır açısından da sormak istiyoruz. 12 Eylül'de darbeyi isteyen manşetler atılıyordu. 28 Şubat'tan önce dönemin başbakanının, dinî cemaatlerin kanaat önderleriyle yaptığı toplantı bir kısım medya tarafından 28 Şubat postmodern darbesine çanak tutuldu. Her darbe için medya, bir meşruiyet aracı olarak kullanılır. Ama bu darbe girişiminin ne öncesinde ne de sonrasında medya bir meşruiyet aracı olmadı. Bu anlamda çok demokratik bir tavır sergiledi. Bunu gelişen habercilik anlayışımız, medya geleneğimiz ya da artık daha yetkinleşen daha demokratik kültürümüzle açıklayabilir miyiz?*

Oğuz HAKSEVER: Bunu şuna bağlıyorum. Medyanın kendini ve geçmişte olanları açık açık kamuoyuna karşı iyi yargılaması. Çünkü artık çok sayıda organ var, sen o dönemde böyle yapıyordun diyebilen. İnsanlar bunu artık okuyabiliyor, görebiliyor. İki, medya o dönemleri çok iyi anlattı, 1960'ı, 71 Muhtırasını, 12 Eylül'ü... Ha, 12 Mart bir muhtıradır ama ardından pek çok ailenin, çok geniş bir genç neslin canını yaktı. Hatta biçmişlerdir. Deniz Gezmiş'ler vesaire ne zaman asıldı? Bir 68

Kuşağı'nı çok ciddi bir şekilde biçtiler, yani enterne ettiler. Öylesine güçlü bir kuşaktı ki bu biraz evvel paranteze aldığım öylesine güçlü ki kalanlar ülkeyi yönetti. Hâlâ da yönetiyor. Yani o geçmişte olanlar çok iyi anlatıldı insanlara. Bu yüzden bir duyarlılık oluştu diye düşünüyorum. Medyada çalışanlar da o duyarlılığa sahip oldular.

TRTakademi: *TRT'nin akla gelen ilk basılacak medya kuruluşu olmasını neyle izah edebiliriz? 2016 yılındayız, Türkiye'de artık darbeler dönemi kapandı denilen bir dönemde yaşıyoruz ama bir darbe girişimi var ve TRT basılıyor. Bu durum Türkiye'deki darbe geleneğiyle izah edeceğiz, izah edilebilir mi?*

Oğuz HAKSEVER: Valla bilmiyorum, çok enteresan bir konu bu. Hakikaten niye öyle olur, yani oradan mı ibaret Türk medyası? İçinde çok faktör var. Bir kere bu öne alınmış bir darbe, planlanan tam anlamıyla uygulanmadı bu bir. İki, şunu düşünebilirler; tabii aklıma gelenleri söylüyorum, bilmiyorum ama enteresan bir konu olduğu için belki onun netleşmesine yardımcı olur bu fikir kırıntıları. Üç, belki TRT'de bu iş sürdürülebilirse özel medya tırsar diye düşündüler, çekinir ve oraya katılır diye düşündüler. Nitekim, medyanın da birbirini görerek darbe karşıtı yayın yaptığını ya da en azından darbeye olan biteni onların istemediği şekilde ekranlara getirdiğini söyleyenler de var. O yüzden olabilir. TRT'de bunu devam ettirebilirlerse özel radyo ve televizyon kuruluşları veya başka mediumlar da ondan dolayı çekinir, şöyle bir durur diye mi düşündüler? O olabilir. Dördüncüsü klasik asker zihniyeti olabilir. Yani eninde sonunda, asker de çok incelikli olarak işini bilir, ama işin içerisine siviller ve sivil toplumsal hayat girdiğinde onların kaba bir yaklaşımı vardır.

TRTakademi: *Karşı tarafta emir komuta zinciriyle hareket eden dolayısıyla dikey yükselmeye sahip belli komutlarla hareket eden bir yapı varken, medya ise anlık reflekslerle çok iyi organize olarak bu işle mücadele etti. Olağanüstü bir dönemde çok iyi bir kriz yönetimi gerçekleştirdi. Bu durum bu açıdan da değerlendirilebilir mi? TRT'yi basan asker diğer medya gruplarını basmakta geç kalmış olabilir mi ya da bir emir beklemiş olabilir mi?*

Oğuz HAKSEVER: Evet, valla olabilir. Tabii şimdi bütün bunlar ortaya çıkacak, davalarda duruşmalarda ortaya çıkacak, bunlar mutlaka gündeme gelecek. Ama ben genellikle üç olasılık üzerinde duruyorum. Çünkü o önemli bir şey... Bugün Türkiye'de TRT de dâhil kanallar son dakika yayınlarına başlayıp çıkma kararını nasıl veriyorlar biliyor musunuz? Diğerlerine bakıyorlar... Buna TRT'de dâhil.. Diğerleri ne yapıyor? Maalesef karar böyle veriliyor. Ben karar verici konumda değilim. Ama bir şey dersem beni dinlerler eyvallah, ama yapmam bunu. Benim

bir disiplinim var, mesleki ahlakım var. Ben orada bu kanalın editör sunucu konumundaki adamıyım. Benim bir haber müdürüm var, hatta editörüm var benim bir genel yayın yönetmenim var. Ama gözlerim... Ve kendilerine de söylerim... Kriter şu: “Onlar ne yapıyor...” “Onlar son dakika yayınından çıkarsa ben de çıkarım...” Karar vermede kriter bu.

– Abi! Bilmem kim son dakika veriyor.

– Tamam, biz de verelim.

Acaba o son dakika mı değil mi, ayrı mesele, tamam biz de verelim. Bir şey duyuluyor kaldıkça, tamam biz de verelim. Yeni bir son dakika yayıncılığına girildi, şimdi olağanüstü dönem yayıncılığı ya konu, biz ne zaman çıkacağız? Böyle bir eğilim var, anlatabiliyor muyum? Bu nereden geldi? İşte herkes birbirine bakarak yayıncılık yapıyor ama demek ki burada hepimiz birbirimize bakarak cesaret aldık, diyebiliriz.

TRTakademi: *Olağanüstü dönem yayıncılığını etik anlamda değerlendirmek için bir soru yöneltmek istiyoruz. Terör haberlerinin sunumu tartışılan bir konu, Türkiye’de ve dünyada her terör operasyonu olduğunda arkasından sunulan fotoğraflar, görüntüler, terör gruplarına destek mi habercilik mi şeklinde konuşulur tartışılır?*

Oğuz HAKSEVER: Evet, benim bu konuda bir sunumum var. Yani ben biraz bunun üzerinde durdum. Benim ana fikrim medya ve terör bu konuda girift-sembiyotik bir ilişki içinde. İkisi de birbirinden besleniyor, birbirinden yararlanıyor. Terör medyayı kullanarak besleniyor, medyada terörün yarattığı olağanüstü dönem ya da sansasyonel haberden besleniyor. Çok dikkatli olunması lazım. Görüşüm bu. Birbirinden besleniyor, altı çok doldurulabilir. Düzgün yapılıyor mu bu iş? RTÜK’ün aba altından sopasını göstermesiyle epey bir yoluna girdi. Hükümet toplantılar yapıyor işte, mesela bir ara Güneydoğu’da kentlerde bu barikat, hendek çatışması sırasında sürekli dumanların yükseldiği bir görüntü, kimseye vermeyin, göstermeyin demiyor. Ama amiyane tabirle cılkını çıkarmayın. Eskiden bu terör olaylarının haberleri dramatik müzikle verilirdi. Mesela bir şey oldu, bir gün ben bir haberde müzik kullanmak istedim. Bana dediler ki:

– Abi müzik kullanamıyoruz, müzik yasak.

– Yok ya dedim öyle bir şey yok.

– Abi öyle.

RTÜK Başkanı’nı şahsen tanıyordum, aradım dedim ki:

– Başkanım böyle böyle mi?

– Yok. Ama terör olayı var. Yani bir tane patlama oluyor o an, hatta diyelim ki yaralılar az sayıda var, haberin altına, müziği veriyor cayır cayır, falan filan. Biz bundan

muzdaribiz. Yoksa müzik kullanma demiyoruz ki, ama var olan bir olayın da kendi gerçekliğinin ta ötesine götürecektir şekilde yayıncılık yapmayın. Ama bir şekilde bu konuda otorite olan RTÜK'ün, regülasyon düzenleme kuruluşunun, tabii yaptırımını da olduğu için, onun girişimleri çok etkili oluyor.

TRTakademi: *Ceza pek çözüm olmuyor ama demokratik tavır sergileme anlamında özenetim mekanizması da yavaş yavaş oluştu gibi görünüyor. Mesela Aylan Bebek olayında olduğu gibi, o fotoğrafı çeken kişi çıktı açıklama yaptı. Çok düşünüldük ama insanlık dersi vermek istedik onu önceledik, yoksa amacımız bir ceset görüntüsü vermek değildi. Peki ortak bir kriteriniz yok mu?*

Oğuz HAKSEVER: O, fotoğraf aslında ortak kriterlere de uygundu. O kadar enteresan bir fotoğraftı ki. İşte dehşeti hem görüyorsunuz, hem görmüyorsunuz. Burada bir duyarsızlığın dehşeti var, çaresizliğin dehşeti var, onu hem görüyorsunuz hem görmüyorsunuz. Abartmıyorsunuz, yalın gerçek o. Daha ne olsun.

TRTakademi: *Ama patlama olaylarından sonra yayınlanan görüntüler, etik ya da ahlaki açıdan tartışılıyor bu net.*

Oğuz HAKSEVER: Terörün amacı da o görüntülerin ekrana gelmesi değil mi? Onu istiyor. Ben size söyleyeyim; eylem yaparken bile artık şunu düşünmeye başlıyor, buradan canlı yayın iyi olur değil mi? Dağın başında yapmıyor o yüzden. Öyle bir yerde yapıyor ki, medya gelsin toplansın bir güzel oradan canlı yayınlarını yapsın ki olayın etkisini yükseltelim. E, biz hepimiz sağ olalım yapıyoruz son dakikayı, bir giriyoruz terör olaylarında, Allah! İşte gene birbirimize giriyoruz, çıktılar mı çıkalım mı? Bir ha babam gidiyoruz. Olağanüstü dönemlerde haberciliğin en önemli sorunu bu. Devamlı yayını nasıl yapacaksınız? Yani veri yok, bir olay var, bir yerde bir şey oldu, büyük bir olay, önemli, tamam bir o var ama başka hiçbir şey yok; sunucular olarak en büyük yükü de bizler taşıyoruz, devam, devam, hadi bir muhabir bağlanana kadar. Muhabir bağlanır, ama o da mesela döner aynı haberi, bilgileri tekrar tekrar söyler. Sen stüdyoya girersen aynı bilgileri tekrar tekrar ver, görüyorsunuz bu durumu. Sonra konuklar ayarlanır falan onlar, yayına alınır. Mesela en büyük kriz şudur: Konuk bağlanır, abi sizi yayına alıyoruz, ney, ne, ne yayını, ne var? Bir dakika söyleyin hangi konuda ne konuşacağım? Yok, bazılarını söylemiyorlar, öyle bir panik. O da afaki bir şeyler söyler, uzmanı mı onun değil mi? Zaten kanalların kendi konuk portföyleri küçücük, dar. Bu tür olaylarda benim kişisel kanaatim kardeşim bir olayı ver, onun bir spotunu sürekli ekranda bulundur, normal yayınına dön... Kimse buna cesaret edemiyor. Belki herkes bunu düşünüyor. Yapılmayacak bir şey değil. Aynı görüntü sürekli dönüyor ekranda, aynı görüntüler, aynı bilgiler... Yeni bir şey gelmiyor. Halbuki tamam... Yeni bir şey geldiğinde

kes yayına gir veya belli bir standardın olsun, yarım saatte bir on dakikalık yayın yap. Çünkü dünyanın sonu da değil terör olayı olacak diye, böyle bir hava oluşuyor insanlarda.